

NĚKTERÉ AKTUÁLNÍ VOJENSKOPOLITICKÉ A VOJENSKÉ OTÁZKY KAPITALISTICKÝCH STÁTŮ

Období před prosincovým zasedáním Rady Severoatlantického paktu se vyznačovalo velmi aktivní diplomatickou činností, jejímž cílem bylo zastavit prohlubující se politické a hospodářské rozpory uvnitř paktu, aby vážně neohrozily agresivní vojenské plány tohoto bloku.

Vojenská činnost Severoatlantického paktu byla zaměřena na plnění hlavních usnesení Rady Severoatlantického paktu z prosince 1957 a konference ministrů obrany z dubna 1958 s důrazem na výstavbu západoněmecké armády a na vyzbrojování všech členských armád atomovými zbraněmi. Vyvrcholením celoroční činnosti Severoatlantického paktu bylo zasedání Rady Severoatlantického paktu ve dnech 16. až 18. prosince 1958.

Výstavba západoněmecké armády pokračovala také v posledních měsících intenzivním tempem. Podle oznámení ministra obrany Strausse byla v listopadu 1958 západoněmecká armáda vybudována již více než z poloviny. Plného počtu 12 divísi pravidelné armády vyzbrojené atomovými zbraněmi má být dosaženo do r. 1961.

Vzhledem k tomu, že plnému rozvinutí výstavby západoněmeckých ozbrojených sil stojí v cestě určitá omezení ve výrobě a zavádění bojové techniky, naléhá NSR na své spojence, aby veškerá omezení byla postupně zrušena. Na konferenci parlamentních zástupců v listopadu 1958 požádal Strauss o podporu žádosti o zrušení zákazu výroby větších námořních plavidel. I další západoněmečtí delegáti vystupovali s podobnými návrhy a žádostmi, přičemž se jim dostávalo podpory hlavně ze strany zástupců velení Severoatlantického paktu.

Výběr nejvhodnější výzbroje pro západoněmeckou armádu byl v poslední době jednou z nejdůležitějších otázek, kterou se spolkové ministerstvo obrany zabývalo. Pozoruhodné je, že zatím co v počátcích výstavby spolkové armády byla zaváděna bojová technika většinou zahraničního původu, zvláště amerického, v současné době se podstatně zvyšuje podíl západoněmeckých zbrojařských podniků na materiálním zabezpečení ozbrojených sil NSR. Tento rys je nepochybně v souvislosti jednak s projevující se stagnací v průmyslové výrobě západního Německa, jednak s ukončením první etapy boje za ovládnutí zahraničních trhů, k čemuž bylo doposud zaměřeno hlavní úsilí veškerého západoněmeckého hospodářství.

O uvedených tendencích při vyzbrojování západoněmecké armády svědčí rozhodnutí spolkového ministra obrany, týkající se letounů a obrněných transportérů.

Koncem října 1958 bylo branným výběrem spolkového ministerstva obrany rozhodnuto, aby do výzbroje vojenských vzdušných sil Německé spolkové republiky byl jako standardní přepadový stíhací letoun zaveden americký letoun F-104 STARFIGHTER (max. rychlost 2240 km/hod., dostup 24 000 m, dolet 2000 km, výzbroj: 1 šestihlavový kanón 20mm a 2 řízené střely SIDEWINDER, vzletová váha 8800 kg).

Tomuto rozhodnutí předcházelo více než roční období zkoušek a hodnocení různých typů stíhacích letounů americké, britské, francouzské a švédské výroby, během něhož došlo k několikerému odsunutí konečného určení zvoleného typu. Spolkové ministerstvo obrany upustilo od objednávky původně plánovaného počtu 150 letounů F-104 a zamýšlí objednat nejvýše 10 letounů. Zbývajících 280–300 letounů předpokládané potřeby má být vyrobeno licenčně ve spolupráci firm Messerschmitt, Dornier a Siebel. Od zahájení příprav výroby do prvních dodávek letounů se počítá s dobou 2½ roku. Za tuto dobu má být též ukončen výcvik potřebného počtu pilotů pro tento typ letounu.

Letoun F-104 je v současné době jedním z nejvýkonnějších přepadových stíhacích letounů Spojených států amerických. Pro výrobu by bylo nutno dovést z USA část speciálního strojového zařízení a pravděpodobně dovážet též kompletní motory. Výroba by mohla být zahájena nejdříve v roce 1961.

Rovněž koncem října 1958 jednali techničtí odborníci spolkového ministerstva obrany se zástupci italské letecké firmy Fiat o nákupu a licenční výrobě lehkého bitevního letounu Fiat G 91, který má být zaveden jako standardní letoun tohoto druhu v Severoatlantickém paktu (max. rychlost 1100 km/hod., dolet 800 km, výzbroj: 2 kanóny 30mm nebo 20mm, 12 leteckých raket 75mm, vzletová váha 450 kg). Prozatím byla uzavřena smlouva o dodávce 50 letounů pro západoněmecké vzdušné síly. Kromě toho se počítá s licenční výrobou dalších 150 kusů, kterou by převzala společnost Flugzeug-Union SuD GmbH, sdružující letecké firmy Dornier, Heinkel, Messerschmitt a Junkers. Zmíněná jednání současně osvětlují nedávnou dohodu mezi britskou firmou Bristol a západoněmeckou firmou Bayerische Motoren-Werke, podle níž dostala západoněmecká firma

právo na licenční výrobu proudového motoru Orpheus, který je hnací jednotkou letounu Fiat G 91.

Již dříve byla sjednána licenční výroba francouzských letounů Noratlas a Magister.

Jiným příkladem snahy po vlastní výrobě bojové techniky je snížení objednávky obrněných transportérů Hotchkiss ve Velké Británii z původních 2800 kusů na 1000. 1800 kusů má být vyrobeno v licenci v západním Německu.

Součástí opatření k upevnění a zvýšení vojenského postavení západního Německa v Severoatlantickém paktu jsou vedle výstavby ozbrojených sil návrhy na organizační změny uvnitř paktu, které zřejmě plánovitě vycházejí ze spolkového ministerstva obrany.

Tak na tiskové konferenci koncem října 1958 navrhl inspektor západoněmeckých vojenských námořních sil viceadmirál Ruge, aby spojenecké síly v Schleswig-Holstein, v Dánsku a v jižním Norsku, které v současné době podléhají velitelství spojeneckých sil v severní Evropě, byly podřízeny velitelství spojeneckých sil ve střední Evropě. Cílem tohoto opatření mělo být zvýšení velení a zvýšení operativního manévru sil na tomto úseku evropského válčiště.

Navrhovaná změna narazila však — především z politických důvodů — na resolutní odpor Dánska i Norska a je pravděpodobně i příčinou, že dosud nebyla zahájena činnost v nově zřízeném velitelství spojeneckých sil pro oblast Baltického moře (VS Holtenau), kterému mají být podřízeny západoněmecké a dánské ozbrojené síly. Pro silný odpor ve skandinávských zemích bylo vrchní velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě nuceno oficiálně prohlásit, že žádná podobná změna není plánována, což však jen málo zmírnilo protiněmeckou náladu, která tímto návrhem byla v Dánsku a Norsku vyvolána.

Nový návrh, s kterým vystoupil o tři týdny později ministr Strauss, žádal, aby všechno západoněmecké válečné loďstvo bylo začleněno pod spojenecké velitelství v severní Evropě. Také nad tímto návrhem neprojevovali dánské zástupci nijaké nadšení, neboť vzhledem k plánované síle západoněmeckého námořnictva by splnění požadavku znamenalo rozhodující úlohu západního Německa v mořských úžinách mezi Severním a Baltickým mořem, to jest v tradičně dánském zájmovém prostoru.

Vyzbrojování evropských členských armád atomovými zbraněmi bylo zahájeno v roce 1957 dodávkami řízených střel Corporal Velké Británii. V polovině roku 1958 obdrželo Turecko dělostřelecké rakety Honest John a protiletadlové řízené střely Nike, během listopadu a prosince mělo dostat první dělostřelecké rakety Honest John, řízené střely Matador a protiletadlové řízené střely Nike západní Německo. Dodávky těchto zbraní uvedeným a dalším evropským státům jsou sladěny s ukončením výcviku obsluh pro atomové zbraně ve Spojených státech. Hlavní část atomových zbraní krátkého dosahu má být dodána do Evropy během r. 1959.

Vedle vyzbrojování evropských armád atomovými zbraněmi má být dále doplňována a zdokonalována atomová výzbroj americké armády v Evropě.

U americké 7. armády v západním Německu má být postaveno samostatné těžké skupení řízených střel, určené k atomové podpoře amerických a spojeneckých vojsk.

Jádro nového skupení řízených střel má tvořit 40. samostatná skupina balistických řízených střel Redstone, která byla letos přesunuta z USA do NSR.

Těžké skupení řízených střel má být složeno z jednoho oddílu balistických řízených střel Redstone o dvou odpalovacích zařízeních, ze zbrojní roty, ze dvou zásobovacích rot, z ženijní roty pro přípravu tekutého kyslíku, z ženijní roty pro stavbu cest a mostů, z průzkumné, spojovací a pěší roty a z průzkumné čtyř vyzbrojené průzkumnými letouny a vrtulníky.

Samostatné těžké skupení řízených střel bude zpravidla přidělováno skupině armád nebo polní armádě k zabezpečení atomové podpory.

V souvislosti se zvyšováním bojové síly armád Severoatlantického paktu zkoumají řídící vojenské orgány paktu otázku optimální délky základní vojenské služby. Cílem tohoto průzkumu a zveřejnění výsledků je ovlivnit a přimět k prodloužení ty členské státy paktu, kde je základní vojenská služba příliš krátká, zvláště západní Německo. Svědčí o tom nedávný výrok ministra Strausse, který prohlásil dvanáctiměsíční základní vojenskou službu v západoněmecké armádě za nedostatečnou, a projev stejného obsahu, pronesený velitelem spojeneckých sil v severní Evropě anglickým generálem Murrayem, jemuž podlehl část západoněmeckých ozbrojených sil a podle kterého minimální doba základní služby pro příslušníka pěchoty je 18 měsíců, pro příslušníka technických zbraní 24 měsíců. Závěry zvláštní komise zřízené při vrchním velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě zdůrazňují, že v současné době ani 15měsíční základní služba nestačí k plné bojové přípravě vojáka. I když na příklad dánská vláda připravuje z finančních důvodů zákon o zkrácení základní vojenské služby z dosavadních 16 na

12 měsíců, lze očekávat, že v armádách hlavních států paktu, zvláště v západoněmecké, dojde k zvýšení dosavadní doby základní služby, nebo se budou hledat jiné formy doplnění základního výcviku.

Důležitou součástí příprav na prosincové zasedání Rady Severoatlantického paktu byla čtvrtá výroční konference parlamentních zástupců členských zemí paktu, která se konala od 17. do 21. listopadu v Paříži.

Parlamentní konference, která se od r. 1955 koná pravidelně v listopadu před zasedáním Rady Severoatlantického paktu, si klade za cíl zlepšit politickou, hospodářskou a vojenskou spolupráci členských států Severoatlantického paktu a dosáhnout těsnějšího styku vedoucích orgánů paktu s parlamenty členských zemí.

Hlavní pozornost konference byla soustředěna k posouzení současné mezinárodní situace s důrazem na otázky Dálného Východu, Kypru, Berlína a poměru Severoatlantického paktu k málo vyvinutým zemím, k zhodnocení politické, hospodářské a vědecké spolupráce členů paktu a k dalšímu zvýšení vojenské síly paktu.

K těmto otázkám pronesli hlavní projevy vrchní velitel spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě generál Norstad, generální tajemník Severoatlantického paktu Spaak, západoněmecký ministr obrany Strauss, náčelník velitelství pro výzkum a vývoj raketové techniky amerických pozemních sil generál Medaris a generální tajemník Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci Sergeant.

Na zasedání se odrazilo prohloubení politických a hospodářských rozporů, ke kterým v poslední době uvnitř paktu došlo. Bylo poukázáno na to, že ani častější konsultace spojenců neodstranily střetávání imperialistických zájmů, ke kterým mezi nimi v různých částech světa dochází. Ještě za daleko nepříznivější byla označována hospodářská spolupráce členů paktu, což je také jednou z příčin, proč kapitalistické státy jsou ve značné nevýhodě proti socialistickým při poskytování pomoci málo vyvinutým zemím.

Američtí zástupci ve snaze jednak zabránit vojenskému zeslabování paktu politiky a hospodářskými rozpory mezi spojenci, jednak podržet si v zahraniční politice USA naprostou nezávislost stavěli se proti tomu, aby uvnitř paktu byly projednávány politické a hospodářské otázky, které se netýkají zájmového prostoru paktu a o kterých se má rozhodovat v hospodářských organizacích, a kladli důraz na vojenské zaměření Severoatlantického paktu.

Toto stanovisko se již během jednání konference setkal s nesouhlasem evropských členů paktu, jak o tom svědčí i některé z resolucí politického výboru parlamentních zástupců, které s důrazem vyzývají členské státy k intenzivnější politické, hospodářské a vědecké spolupráci.

Vojenský výbor parlamentních zástupců přijal řadu usnesení, jejichž cílem je zvýšit bojeschopnost a připravenost ozbrojených sil Severoatlantického paktu. Nejvýznamnější z nich doporučují Radě Severoatlantického paktu, aby k zlepšení vojenské součinnosti v paktu svolávala častější konference ministrů obrany členských zemí a zabývala se k zvýšení bojové připravenosti otázkou zabezpečení vzdušné i námořní přepravy jednotek paktu, přičemž se navrhuje používat k dopravě vojenských jednotek i ponorkového loďstva, a otázkou zabezpečení připravenosti obchodního loďstva k plnění vojenských úkolů. Vojenský výbor schválil dále usnesení k vypracování zvláštních směrnic, které by jasně určovaly případy, kdy vševojskoví velitelé nemusí čekat na politické rozhodnutí a mohou dát rozkaz k použití atomových zbraní. Tímto opatřením se sleduje zvýšení bojové pohotovosti svazků v počátečním období války. Konečně bylo schváleno důležité doporučení Radě Severoatlantického paktu a Západoevropské unii, aby umožnila západnímu Německu budovat těžká námořní plavidla, jejichž výroba byla dosud podle Pařížských dohod Německé spolkové republice zakázána. K revidi těchto dohod v otázce stavby těžších lodí došlo na prosincové konferenci Západoevropské unie.

Závěry a návrhy z konference zástupců parlamentů byly předloženy k projednání Radě Severoatlantického paktu, jejímž zasedáním vyvrcholila vojenskopolitická činnost tohoto bloku v uplynulém roce.

Zasedání Rady Severoatlantického paktu se konalo ve dnech 16. až 18. prosince v Paříži za účasti ministrů zahraničí, obrany a financí členských států paktu. Prohloubení hospodářských a politických rozporů uvnitř paktu vedlo k tomu, že se hlavním cílem jednání stalo sjednocení členských zemí Severoatlantického paktu na základě společného protikomunistického postoje a prosazení dalších opatření k zvýšení vojenské síly paktu. Charakteristické pro prosincové zasedání je pečlivé obcházení sporných hospodářských a politických otázek a záměrné zveličování dosažené jednoty v odmítnutí sovětských návrhů na zrušení berlinského statutu.

Pro ztroskotání plánů na vytvoření celoevropské celní unie kapitalistických států, tzv. „pásma svobodného obchodu“, nebyla Rada Severoatlantického paktu schopna vzniklé

rozpory alespoň omezit, a proto se hospodářskými otázkami hlouběji nezabývala. Konstatovala jen neúspěch jednání na vyřešení sporu v příštím roce.

Z politických otázek byla hlavní pozornost věnována projednání sovětského návrhu na zrušení berlínského statutu, ačkoli Severoatlantický pakt nemá nejmenší právo vměšovat se do otázky, která je záležitostí čtyř velmocí a obou německých států. Jednomyslné odmítnutí sovětského návrhu vedle výhrůžného prohlášení o odhodlání severoatlantického bloku udržet dosavadní stav všemi prostředky je jasným pokusem o zhoršení mezinárodního napětí.

Jednání o všech dalších politických otázkách, jako o mezinárodní situaci, o poměru mezi Západem a Východem, o zastavení pokusů s jadernými zbraněmi, o opatřeních k zamezení nenadálého napadení aj., bylo vedeno s obvyklou tendencí svalit veškerou vinu za napětí ve světě na Sovětský svaz.

Naproti tomu byly odkázány k projednání mimo Radu Severoatlantického paktu otázky, které jsou příčinou nesouladu mezi spojenci, jako francouzský návrh na zřízení americko-britsko-francouzského politického výboru pro koordinaci politicky členských států paktu ve všech částech světa, požadavek Francie na uznání severoafrické oblasti za zájmový prostor Severoatlantického paktu, kyperská otázka a islandský protest proti porušování výsoštných vod Islandu rybářským loďstvem Velké Británie.

Hlavní důraz byl při zasedání kladen na projednání vojenských otázek. Podkladem pro jednání byly zprávy Stálé skupiny Severoatlantického paktu, vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě generála Norstada a vrchního velitele spojeneckých sil v Atlantiku admirála Wrighta, které zdůvodňovaly nezbytnost neustálého zvyšování bojových schopností ozbrojených sil paktu všestranným růstem síly socialistického tábora.

Zprávy hodnotily plnění úkolů schválených na zasedání Rady v prosinci 1957 a na konferenci ministrů obrany v dubnu 1958, zvláště stav bojových schopností ozbrojených sil na středoevropském válečném poli, jejich vyzbrojování prostředky atomového napadení, výstavbu odpalovacích základů řízených střel středního dosahu v Evropě, stav výstavby západoněmecké armády, protivzdušnou obranu, standardisaci výzbroje a přípravu evropského válečného pole.

Generál Norstad poukázal ve svém projevu na skutečnost, že místo stanoveného minima 30 divísi v prvním strategickém sledu středoevropského válečného pole má v současné době k dispozici jen 21 divísi, z nichž mnohé nejsou ještě plně bojové. Kromě toho neexistuje dosud v Evropě jednotný systém protivzdušné obrany a projevuje se malá ochota k umístění řízených střel středního dosahu v evropských členských státech.

I když se kritika vztahovala na všechny členské státy paktu, poněvadž s výjimkou USA žádný z nich nesplnil ve stanovených lhůtách a stanoveném rozsahu své vojenské závazky, výtky směřovaly především vůči Francii.

Ačkoli francouzský ministr obrany již na zasedání Rady v prosinci 1956 slíbil během roku 1957 návrat části francouzských sil ze Severní Afriky, dosud se tak nestalo. Dále je Francii vytýkáno, že specifická forma boje v Africe způsobuje organizační zaostávání francouzských ozbrojených sil a jejich nezpůsobilost k vedení války za atomových podmínek. Kromě toho je to právě Francie, která se nejpůsobněji brání budování odpalovacích základů pro řízené střely středního dosahu na svém území a klade si jako podmínku splnění svých politických požadavků, spočívajících především v zrovnoprávnění jejího mezinárodního postavení s USA a Velkou Británií.

Na obhajobu francouzského postoje uvedl francouzský ministr obrany, že Francie jednak vydává na vojenské účely ihned po USA největší část svého národního důchodu, jednak svými bojovými akcemi v Severní Africe chrání jižní křídlo Severoatlantického paktu. Prohlásil, že se připravuje reorganizace francouzských ozbrojených sil a vrácení části pozemních sil podle možností na středoevropské válečné pole.

Rada Severoatlantického paktu schválila dále plán vyzbrojení evropských členských armád prostředky atomového napadení tak, aby v r. 1963 bylo na evropském válečném poli k dispozici celkem 100 oddílů těchto zbraní, což znamená více než trojnásobné zvýšení současného stavu. Závěrečné komuniké zdůrazňuje odhodlání velení paktu použít atomových zbraní v každém konfliktu.

Menší členské státy Severoatlantického paktu vystoupily s připomínkou, aby finančních prostředků bylo využíváno efektivněji, neboť vysoké náklady na zbrojení ohrožují v mnohých členských státech jejich hospodářskou stabilitu.

Zasedání Rady Severoatlantického paktu schválilo na závěr komuniké, které ukazuje, že kromě berlínských otázek nebyl vyřešen žádný z vnitřních hospodářských nebo politických problémů paktu, na druhé straně však byla schválena dosavadní agresivní vojenská linie severoatlantického bloku a byly schváleny směrnice k urychlení výstavby spojeneckých ozbrojených sil a přípravě evropského válečného pole.